

Asia: VN/7272/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala Era kommentarer om 1 § – Tillämpningsområde

Hallituksen esitys laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Virtain kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi, joka koskee käytöstä poistettujen maatuulivoimaloiden purkamista, purkuvakuuksia sekä rakentamislain muutoksia. Esityksen tavoitteena on selkeyttää purkamisvastuita, varmistaa purkutoimien rahoitus purkuvakuuksin sekä vahvistaa oikeusvarmuutta tilanteissa, joissa tuulivoimaloiden elinkaari päättyy.

Kaupunki pitää esityksen tavoitteita pääosin hyvin perusteltuina ja tarpeellisina. Tuulivoimaloiden purkumäärien ennakoitaan kasvavan huomattavasti lähivuosikymmeninä, sillä suuri osa voimaloista on rakennettu vuoden 2011 jälkeen ja käyttöikäksi arvioidaan 25–35 vuotta. Tällä hetkellä purkamisvastuut ja -menettelyt ovat hajanaisia eikä aiheesta ole kattavaa erityislainsäädäntöä.

Esitys lisää ennakoitavuutta kunnille, maanomistajille ja tuulivoimatoimijoille. Kaupunki katsoo, että selkeä purkovelvoite ja purkuvakuudet ovat välttämättömiä yhdenvertaisen ja ympäristön kannalta kestäväen tuulivoimarakentamisen mahdollistamiseksi.

Kommenttinne 2–3 §:ään – Purkamisvelvollisuus ja purkamisen laajuus eräissä tilanteissa Era kommentarer om 2–3 § – Nedmonteringskyldighet och nedmonteringens omfattning i vissa situationer

Valmistelun aikana on arvioitu purkamisvelvollisuuden valvontaa ja purkuvakuuden hallinnointia koskevan viranomaistehtävän osoittamista valtion viranomaiselle eli käytännössä 1.1.2026 toimintansa aloittaneelle Lupa- ja valvontavirastolle kunnan rakennusvalvontaviranomaisen sijasta. Vaihtoehto mahdollistaisi purkuvakuuksien hallinnoinnin keskitetysti ja yhdenmukaisin käytännöin koko maan tasolla kuntakohtaiseen valvontamalliin verrattuna. Virastolla voitaisiin arvioida olevan

vahvemmat voimavarat valvonnan toteuttamiseksi, kuin yksittäisellä kunnalla, mikä osaltaan varmistaisi lain tehokasta toimeenpanoa. Tätä vaihtoehtoa tulisi edelleen selvittää, vaikka sitä ei ole katsottu valmistelussa tarkoituksen mukaiseksi.

Mikäli purkamisvelvollisuuden valvonta ja purkuvakuuden hallintaa ei osoitetta lupa ja valvontavirastolle kunnan rakennusvalvontaviranomaisen sijasta:

Purkuvelvollisuus ja sen laajuuden suhteen Virtain kaupunki kannattaa linjausta, jonka mukaan tuulivoimalan omistaja vastaa purkamisesta, maanpäälliset osat puretaan kokonaan, perustusten ja huoltokenttien purkamisen laajuus määritellään purkamisluvassa.

Sijaintipaikka palautetaan rakentamista edeltäneeseen tilaan huomioiden ympäristövaikutukset ja alueen myöhempi käyttö.

Kaupunki pitää perusteltuna, että purkamisluvan harkinnassa voidaan huomioida tapauskohtaisesti esimerkiksi perustusten purkamisen ympäristöriskit, alueen tulevat käyttömahdollisuudet sekä maanomistajan tahtotila.

Kommenttinne 4–6 §:ään – Vakuutta koskevat säännökset Era kommentarer om 4–6 § – Bestämmelser om säkerheten

Purkuvakuuden ja kunnan vastuun suhteen Virtain kaupunki suhtautuu myönteisesti esitykseen, jonka mukaan rakentamishankkeeseen ryhtyvä asettaa purkuvakuuden kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hyväksi, vakuus kattaa purkamiskustannukset myös laiminlyönnin tilanteessa ja vakuusmekanismi turvaa kunnan asemaa erityisesti vuokramaalla sijaitsevien voimaloiden purkamisessa.

On kuitenkin tärkeää, että purkuvakuuden vähimmäistaso tai mitoituserusteet määritellään riittävän tarkasti, jotta vakuus tosiasiallisesti kattaa purkukustannukset. Kansallisen ja kansainvälisen tiedon mukaan purkukustannuksia on aiemmin aliarvioitu, ja kustannukset voivat olla merkittäviä erityisesti suurissa moderneissa voimaloissa. Noin 95% tuulivoimaloista on rakennettu vuoden 2011 jälkeen, käyttöiän ollessa 25-30 vuotta ei purkukustannuksista ole faktista tietoa vielä näidenkään tuulivoimaloiden osalta. Nyt suunnitteilla olevat voimalat saattavat olla kooltaan kaksi, jopa kolme kertaa isompia ja jos näiden purkuvakuuden arvioissa käytetään vanhojen myllyjen toteumia, voi oletukset olla turhan optimistisia. Myös esimerkiksi maan alle jäävien perustusten suhteen liittyy epävarmuutta, voivatko ne jäädä sinne vai tuleeeko ne poistaa osittain tai kokonaan. Nykyaikaisten tuulivoimaloiden jalustan koko saattaa olla yli 1100 m³ teräsbetonia. Näiden huomioonottaminen vakuutta määritettäessä on oleellinen seikka. Voivatko perustukset jäädä maanalle ja voidaanko ne maisemoida kokonaan tai osittain vaikuttaa suuresti purkukustannusten määrittelyyn.

Kokemuksia tuulivoimaloiden purkuhankkeista on vielä verrattain vähän, vain 50kpl verran, ne ovat oletettavasti olleet myös pienempiä voimaloita, joita on tuotu valmiiksi käytettyinä ulkomailta ja ovat mahdollisesti korkeudeltaan vain 75m-120m. Nyt rakennettavat voimalat ovat kooltaan jo ~250m korkeita ja tekniikan kehittymisen myötä voimalakoot tulevat edelleen kasvamaan.

Käytännössä ne tuulivoimalat, joita Suomessa on jo purettu, on purettu vain maanpäällisin osin. Perustukset on maisemoitu paikalleen. Näiden toteutuneet purkukustannukset eivät siis ole mitenkään vertailukelpoisia nykyaikaisiin voimaloihin arvioitaviin kustannuksiin.

Tuulivoimalan todellisiin purku- ja ennallistamiskustannuksiin vaikuttavat kuitenkin myös paikalliset olosuhteet, kuten kerralla purettavien voimaloiden määrä, kuljetusetäisyydet, voimalan ja perustusten tyyppi ja koko, maasto ja maaperän kantavuus sekä alueen tuleva käyttötarkoitus. Riittävän vakuuden määrittely on siis hankalaa ja harkittava aina tapauskohtaisesti.

Purkuvakuuden tulee kattaa täysimääräiset purkukustannukset ja olla indeksisidonnainen koko voimalan käyttöiän ajan. Vakuutta tulisi päivittää säännöllisesti, esimerkiksi viiden vuoden välein. Vakuuden tulee kattaa kaikki purkutyön osa-alueet: maanpäälliset rakenteet, perustusten purkaminen, kaapelien ja sähköasemien poistaminen sekä alueen ennallistaminen.

Kommenttinne 7 §:ään – Purkamisesta määrääminen

Era kommentarer om 7 § – Föreläggande om nedmontering

”Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on määrättävä käytöstä poistetun maatuulivoimala purkamisesta ja purettuun tuulivoimalan sijaintipaikan palauttamisesta voimalan rakentamista edeltäneeseen tilaan, jos voimalan omistaja laiminlyö hänelle kuuluvat purkamista koskevat velvollisuudet. Määräys annetaan noudattaen, mitä rakentamislain 14 luvussa säädetään. Ennen 1 momentissa tarkoitetun määräyksen antamista kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä voimalan omistajan esittämään selvityksensä tuulivoimalan toiminnan jatkamisesta, jos voimalan toiminta on keskeytynyt.”

Esitystä pidetään hyvänä.

Kommenttinne 8 §:ään – Voimalan omistajan konkurssi

Era kommentarer om 8 § – Kraftverksägarens konkurs

”Pesänhoitajan on ilmoitettava maatuulivoimalan omistajan konkurssiin asettamisesta tuulivoimalan sijaintikunnan rakennusvalvontaviranomaiselle 30 päivän kuluessa konkurssin alkamisesta.”

Virtain kaupunki korostaa, että kunnan toissijaisen vastuun tulisi jäädä poikkeukselliseksi ja vakuusjärjestelmän tulee olla sellainen, että kunnat eivät käytännössä joudu rahoittamaan purkutöitä.

Kunnan ei tulisi jäädä viimekätiseksi taloudelliseksi vastuun kantajaksi, vaan valtion tulisi luoda riskinjakomekanismi tai -rahasto, joka kattaa tilanteet, joissa vakuus ei riitä. Kunnan rooli viimekätisenä vastuunkantajana ei saa muodostua taloudelliseksi riskiksi kunnan tulevaisuudelle. Pienten ja keskisuurten kuntien taloudellinen kantokyky ei mahdollista useiden miljoonien eurojen purkukustannusten kattamista.

Kuntien roolia tulisi tilanteessa pyrkiä parantamaan.

Kommenttinne 9 §:ään – Viranomaistehtävästä kunnalle suoritettava maksu

Era kommentarer om 9 § – Avgift som betalas till kommunen för myndighetsuppgifter

Kunnan tulee saada riittävä korvaus tekemästään työstä. Muutos tuo lisätehtävän kuntien rakennusvalvontaan ja vaatii perehtymistä ja resurssointia.

Kommenttinne 10 §:ään – Viittaus rikoslakiin

Era kommentarer om 10 § – Hänvisning till strafflagen

”Rangaistus ympäristön turmelemisesta, törkeästä ympäristön turmelemisesta, ympäristörikkomuksesta ja tuottamuksellisesta ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain (39/1889) 48 luvun 1–4 §:ssä.”

Viittaus rikoslakiin hyvä ja tarpeellinen.

Kommenttinne 11 §:ään – Voimaantulo

Era kommentarer om 11 § – Ikraftträdande

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset liittyen esitys siitä, että laki tulee voimaan 1.1.2027 ja purkuvakuuksia koskevia säännöksiä sovelletaan voimaloihin, joiden rakentamislupaa haetaan vuodesta 2028 alkaen, vaikuttaa realistiselta ja antaa toimijoille aikaa varautua.

Pohdittavaksi tulee, miten ennen tätä toteutuneet hankkeet sitten hoidetaan asianmukaisesti.

Purkuvakuuksien puuttuessa kunnat voivat joutua tilanteeseen, että sen vastuulle tulevat vuodesta 2011 rakennettujen n. 2000 voimalan purkamiset, kun purkuvakuuksista on sovittu vain maanomistajan ja tuulivoiman hankeyhtiön välisellä sopimuksella eikä kumpikaan selviydy purkamisesta.

Kommenttinne 56 b §:ään – Maatuulivoimalan purkamislupa

Era kommentarer om 56 b § – Rivningslov för landbaserade vindkraftverk

Rakentamislain muutoksiin liittyen Virtain kaupunki kannattaa rakentamislakiin lisättävää maatuulivoimalan purkamislupaa koskevaa säännöstä. Se selkeyttää lupakäytäntöjä ja antaa kunnalle konkreettisen välineen valvoa purkamisen laajuutta ja vaikutuksia.

Teknisluonteiset muutokset ovat perusteltuja ja tukevat kokonaisuuden toimivuutta.

Kommenttinne koskien muita rakentamislain muutettavaksi ehdotettavia pykäläiä

Era kommentarer om övriga paragrafer som föreslås bli ändrade i bygglagen

-

Kommenttinne koskien maatuulivoimalan rakentamista koskevaan lupahakemukseen liitettävää selvitystä voimalan purkamisen kustannuksista

Era kommentarer om den utredning av kostnaderna för nedmontering av ett landbaserat vindkraftverk som fogas till ansökan om tillstånd att bygga ett landbaserat vindkraftverk

-

Kommenttinne vaikutusten arviointiin

Era kommentarer om bedömningen av konsekvenserna

-

Muut kommentit hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)
Övriga kommentarer om den allmänna motiveringen till utkastet till regeringsproposition (kapitlen 1–12, med undantag av kapitel 4.2 Huvudsakliga konsekvenser och 7 Specialmotivering)

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta
Allmänna kommentarer om utkastet till regeringsproposition

Virtain kaupunki ehdottaa, että siirtymävaiheessa tarjotaan kunnille selkeää ohjeistusta purkuvakuuden arviointiin ja purkuvastuun valvontaan.

Ympäristö- ja maankäyttönäkökulmasta Virtain kaupunki pitää tärkeänä, että purkamisvaiheessa huomioidaan ympäristövaikutukset, varmistetaan jätteiden ja materiaalien asianmukainen käsittely ja tuetaan alueiden jälkikäyttöä ja maisemallista eheyttämistä.

Esitetty sääntely tukee tätä kokonaisuutta ja vahvistaa ympäristönsuojelun toteutumista.

Kaupunki puoltaa lakiesityksen etenemistä ja katsoo sen parantavan tuulivoimaloiden elinkaaren loppupään hallintaa sekä vahvistavan kuntien oikeusvarmuutta ja ympäristövastuuta. Keskeistä on varmistaa, että purkuvakuuden taso mitoitetaan todellisia purkukustannuksia vastaavaksi ja ettei kunnille synny perusteetonta taloudellista riskiä.

Kaupunki on valmis osallistumaan jatkovalmisteluun erityisesti purkuvakuuden mitoituspäätösten ja purkamisluvan soveltamisohjeiden osalta.

Valmistelun aikana on arvioitu purkamisvelvollisuuden valvontaa ja purkuvakuuden hallinnointia koskevan viranomaistehtävän osoittamista valtion viranomaiselle eli Lupa- ja valvontavirastolle kunnan rakennusvalvontaviranomaisen sijasta. Vaihtoehto mahdollistaisi purkuvakuuksien hallinnoinnin keskitetyksi ja yhdenmukaisin käytännöin koko maan tasolla kuntakohtaiseen valvontamalliin verrattuna. Virastolla voitaisiin arvioida olevan vahvemmat voimavarat valvonnan toteuttamiseksi, kuin yksittäisellä kunnalla, mikä osaltaan varmistaisi lain tehokasta toimeenpanoa. Tätä vaihtoehtoa tulisi edelleen selvittää, vaikka sitä ei ole katsottu valmistelussa tarkoituksen mukaiseksi.

Kunnan ei tulisi jäädä viimekätiseksi taloudelliseksi vastuun kantajaksi, vaan valtion tulisi luoda riskinjakomekanismi tai -rahasto, joka kattaa tilanteet, joissa vakuus ei riitä. Kunnan rooli viimekätisenä vastuunkantajana ei saa muodostua taloudelliseksi riskiksi kunnan tulevaisuudelle.

Aalto Mika
Virtain kaupunki